

به نام مهربان ترین مهربان ها

(با نام او بفوان ، با تعلیمش بدان ، با آیاتش بفهوم)
بفوان به نام پروردگارت که بیافرید همه آفریدگان را، (۱)
آدمی را از فونی بسته آفرید. (۲)
بفوان ، و پروردگار تو بزرگوارترین [بفرستگان] است، (۳)
آن که [نوشتن] با قلم را [به آدمی] پیاموخت. (۴)
آموخت آدمی را آنچه نمی دانست. (۵)
علق (۵-۱)

مجموعه دستورات زبان توصیف سخت افزار

مدارهای مجتمع سرعت بالا

VHDL

(Very high speed integrated circuit Hardware Description Language)

و اوست که برای شما ستارگان را آفرید تا بدانها در تاریکیهای فشرگی و دریا راه یابید،
ما نشانه های خود را [را برای گروهی که می دانند به تفصیل بیان کرده ایم.
انعام ۹۷

تهیه و تنظیم

مرتضی شهبان زاده

Morteza Shabanzadeh
morteza_3tir61@yahoo.com

www.IranMedar.com

این مقاله مناسب کسانی است که با این زبان آشنایی اولیه را دارند اما جهت برنامه نویسی VHDL، نیازمند دسترسی سریعتر به فرم کلی دستورات VHDL می باشند.

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

در سالهای قبل از ۱۹۸۶ زبانهای توصیف سخت افزار متنوعی مانند ABEL و PAL ASM و ... توسط شرکتهای مختلف برای برنامه ریزی PAL,PLA,PLD وجود داشت که کاربران به شکل سلیقه ای با آنها کار می کردند یعنی این زبانهای برنامه نویسی طرفداران مخصوص به خود را داشتند و یک قالب جامع و استاندارد برای آنها در نظر گرفته نشده بود اما در سال ۱۹۸۰ وزارت دفاع امریکا با همکاری IEEE با هدف طراحی یک زبان جدید استاندارد و فراگیر برای توصیف مدارهای دیجیتال و توسعه در مدارات مجتمع پُرسرعت (CPLD, FPGA) و همچنین برای انتقال اطلاعات سیستمهای دیجیتالی از شرکتی به شرکت و یا به کشور دیگر را، به سه شرکت قدرتمند Intermetrics, Texas Instrument, IBM سپرد تا شش سال بعد یعنی در سال ۱۹۸۶ اولین نسخه استاندارد و تایید شده آن به بازار عرضه شود (یعنی همان نسخه VHDL86) و نسخه بعدی آن یعنی VHDL93 در سال ۱۹۹۴ به بازار آمد که از آن زمان تا به امروز این نسخه مورد استفاده کاربران قرار گرفته است و این در حالیست که هرچند سال یکبار اصلاحات جزئی در آن صورت می گیرد.

✓ در اینجا یک نمای کلی از سلسله مراتب کدنویسی VHDL را ملاحظه می کنید:

Context Clauses

Library Clause

Use Clause

Library Units

Package Declaration (optional)

Package Body (optional)

Entity Declaration

Architecture Body

✓ جدول تقسیمات دستورات VHDL از لحاظ ترتیبی (Sequential) یا همزمانی (Concurrency) بودن آنها.

Concurrent VHDL	Sequential VHDL	Con. & Seq.
Process	If then else	Signal assignment
When else	Case	Type & Constant declaration
With select	Variable declaration	Function & Procedure Call
Signal declaration	Loop statement	Assert statement
Block statement	Variable assignment	Signal attribute
	Return	
	Null	
	Wait	

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

Y_chart ✓

یکی از معروفترین نمایشهای است که نگرشهای متفاوت و سلسله مراتبی مراحل طراحی یک سیستم دیجیتال را نشان می دهد؛ فرض کنید در یکی از بخشهای شرکت DSP مسئول طراحی نسل جدیدی از تراشه های پردازش سیگنال دیجیتال هستیم. با توجه به هزینه های سافت و محدودیت زمانی که تراشه بایستی وارد بازار شود تا بتواند قابل رقابت باشد، می فوایم قبل از اقدام به سافت بررسی کنیم که آیا این تراشه می تواند کاربردهای موردنظر را تأمین کند یا خیر. بر اساس روند طراحی Y_chart می دانیم که رفتار تراشه در سطوح مختلف طراحی از جمله سطح عملیاتی، RTL، سطح منطقی و ... قابل توصیف به زبان VHDL است.

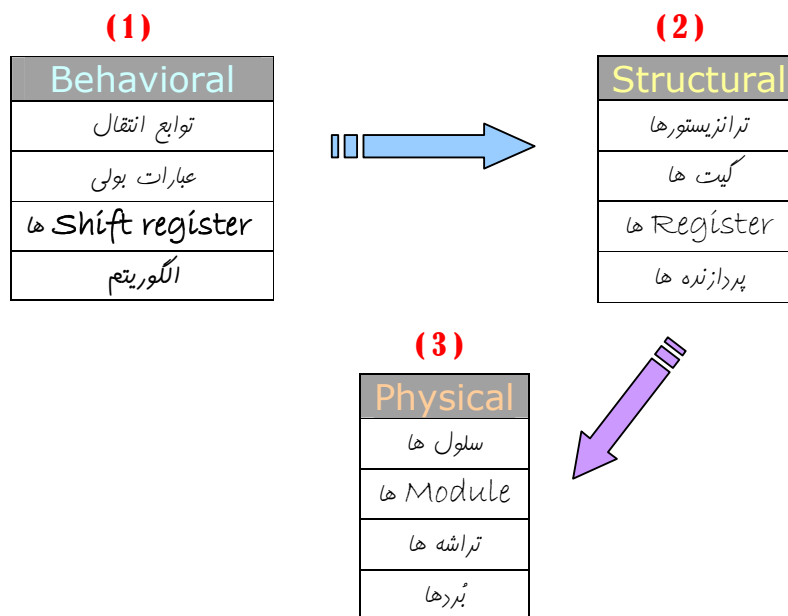
در مرحله اول توصیف رفتاری (behavioral) که شبیه سازی بر پایه آن می تواند صفت عملکرد تراشه را نشان دهد، ضروری است.

عملکرد تراشه را می توان در سایر سطوح طراحی نیز بررسی و شبیه سازی نمود، مزیت چنین رویکردی در این است که می توانیم ارزیابی را مستقل از روشهای پیاده سازی فیزیکی (physical) انجام دهیم.

پس از بررسی عملکرد، می توانیم طرح را به یک توصیف ساختاری (structural) متشکل از واحدهای اصلی تراشه مانند ALU, register, memory تبدیل نمائیم. بار دیگر به کمک شبیه سازی می توان مطمئن شد که طرح ساختاری این DSP به وسیله واحدهای انتخاب شده، عملیات دلفوا را به درستی انجام می دهد.

همانطور که در شکل می بینید توصیف ساختاری نیز می تواند با درجیات متفاوتی از جزئیات ایجاد شود. این توصیف را می توان آنقدر تکمیل کرد تا به یک توصیف فیزیکی (physical) دست پیدا کنیم که در نهایت مشخصات سافت را از آن استخراج نمائیم.

تمامی این مراحل به کمک زبان توصیف سفت افزار VHDL و ابزارهای برنامه ریزی FPGA به سادگی اما با حوصله و پشتکار زیاد، امکان پذیر است.

Y_chart

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ نمونه فراخوانی و بکارگیری یک کتابخانه:

LIBRARY *library_name*;

مثال: VHDL

```
library ieee;
library altera;
library work;
library std;
or
library ieee,altera,work,std;
```

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ نمونه فراخوانی و بکارگیری یک *Package* از داخل کتابخانه اش:**USE** *library_name.package_name*.ALL;

مثال: VHDL

```
use ieee.std_logic_1164.all;
use ieee.std_logic_arith.all;
use ieee.std_logic_unsigned.all;
use ieee.std_logic_signed.all;
use altera.maxplus2.all;
or
use altera.maxplus2.max2lib , ieee.std_logic_1164.all ;
```

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ فرم کلی *Entity*:**ENTITY** *entity_name* IS**GENERIC**(*parameter_name* : string := *default_value*;*parameter_name* : integer := *default_value*);**PORT**(*input_name* , *input_name* : IN STD_LOGIC;*input_vector_name* : IN STD_LOGIC_VECTOR(*high* downto *low*);*bidir_name* , *bidir_name* : INOUT STD_LOGIC;*output_name* , *output_name* : OUT STD_LOGIC);**END** *entity_name*;

دستور *entity* به منظور معرفی شکل ظاهری قطعه یا طرح از لحاظ نوع پایه های ورودی و خروجی (نه اتصالات داخلی) استفاده می شود.

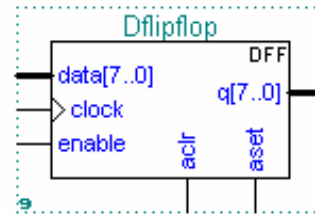
عبارت مربوط به *generic* الزامی نیست بلکه بنا به نیاز مدار در حال طراحی و یا تشخیص برنامه نویسی ، می تواند نوشته شود. مثالهای زیر را ببینید:

مثال: نمونه ای از entity یک فلیپ فلاپ نوع D. VHDL

Entity D_flipflop is

```
Port( Data : in std_logic_vector(7 downto 0);
      Clock : in std_logic;
      Enable : in std_logic;
      Aclr : in std_logic;
      Aset : in std_logic;
      Q : out std_logic_vector(7 downto 0));
```

End;

استفاده از نام entity و یا خود entity کلمه در جلوی end آن ، اختیاری است.

مثال: VHDL

Entity generic_example is

```
Generic ( delay : time := 10 ns );
Port ( a , b : in std_logic ;
      c : out std_logic );
```

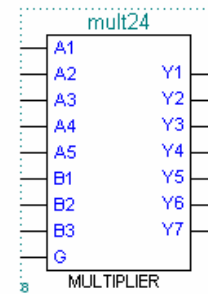
End entity;

مثال: نمونه ای از entity یک Multiplier (ضرب کننده). VHDL

Entity multiplier is

```
Port( A : in std_logic_vector ( 4 downto 0);
      B : in std_logic_vector ( 2 downto 0);
      Y : in std_logic_vector ( 6 downto 0));
```

End multiplier;

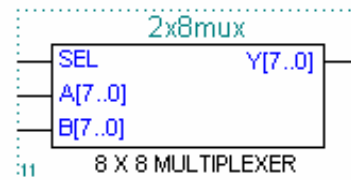

مثال: نمونه ای از entity یک Multiplexer. VHDL

Entity mux is

```
Port(
  A : in integer range 0 to 255;
  B : in integer range 0 to 255;
  Y : in integer range 0 to 255
);
```

End multiplier;

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRSHIYAHOO.COM

✓ طریقه تفصیل یا انتساب سیگنالها بصورت همزمان:

signal <= **expression**;

سیگنال در VHDL کم سیم اتصال یا پایه قطعه را دارد .

مثال: VHDL

a <= b;

مقدار سیگنال b بطور آتی به سیگنال a داده می شود .

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRSHIYAHOO.COM

✓ فرم کلی *Architecture* :

ARCHITECTURE *arch_name* OF *entity_name* IS

SIGNAL *signal_name* : STD_LOGIC;

SIGNAL *signal_name* : STD_LOGIC;

BEGIN

-- *Process Statement*

-- *Concurrent Procedure Call*

-- *Concurrent Signal Assignment*

-- *Conditional Signal Assignment*

-- *Selected Signal Assignment*

-- *Component Instantiation Statement*

-- *Generate Statement*

END *arch_name*;

تمامی این عبارات در صورت وجود بطور همزمان اجرا می شوند

مثال: VHDL

Architecture arch_test of arch_example is

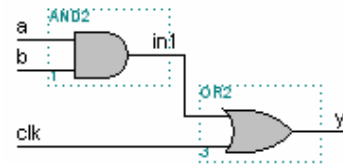
Signal in1 : std_logic; محل تعریف اتصالات داخلی

Begin

in1 <= a and b ; شرح دادن عملکرد مدار

y <= in1 or clk ;

end;

نوشتن نام architecture در جلوی end آن ، اختیاری است.

همین مدار را می توان به شکل زیر نوشت :

Architecture arch_test of arch_example is

Signal in1 : std_logic; محل تعریف اتصالات داخلی

Begin

y <= in1 or clk ; شرح دادن عملکرد مدار

in1 <= a and b ;

end;

افتلاف ظاهری این دو برنامه در بابا نوشتن فطوط برنامه در بدنه Architecture است اما نتیجه کار هیچ فرقی نمی کند و علت آن هم این است که بدنه Architecture ، به شکل Concurrency یا همزمانی عمل می کند یعنی بر خلاف دیگر برنامه ها مانند C ، Assembly ، Pascal و ... که فط به فط برنامه را پیش می برند ، VHDL دارای این ویژگی منحصربه فرد است که در داخل بدنه Architecture فرد می تواند تمامی عبارات و دستورات را بطور همزمان و یکجا مقداردهی و تحلیل کند(البته در واقعیت با یک تأخیر بسیار کوچک δ ، زیرا اگیتهای منطقی نیز در عمل دارای کمی تأخیر(delay) می باشند) .

✓ فرم کلی دستور *Case*:**CASE** *expression* **IS**

```

WHEN constant_value =>
    statement;
    statement;
WHEN constant_value =>
    statement;
    statement;
    .
    .
    .
WHEN OTHERS =>
    statement;
    statement;

```

تمامی این عبارات بصورت ترتیبی (فقط به فقط) اجرا می شوند

END CASE;

دستور *case* چون یک دستور *sequential* است یعنی عبارات داخلی آن به ترتیب و فقط به فقط اجرا می شوند لذا حتماً می بایست داخل بدنه *process* نوشته شود.

مثال: VHDL

Case select is

```

When '0' => c<=a;
When '1' => c<=b;

```

End case;

اگر *when others* نوشته نشود در اینصورت می بایست تمامی حالت‌های ممکن عبارت (در اینجا *select*) ذکر شود.

مثال: VHDL

Case a is

```

When 0    => b<=3;
When 1|2  => b<=2;
When others => b<=0;

```

عملگر (|) به معنی (یا) می باشد.

End case;

مثال: VHDL

Case sel is

```

When 0          => q<=5;
When 1 to 17    => q<=7;
When 23 downto 18 => q<=2;
When others     => q<=0;

```

End case;

محدوده حالت‌های ممکن *expression* نباید باهم همپوشانی داشته باشند.

مثال: VHDL

```

Case int is
  When "000000" => a<="000";
                  b<="111";
                  c<="001";
  when "001110"  => a<="011";
  when others    => qout<="001";
end case;

```

توجه داشته باشید که تمامی این case ها داخل بدنه process نوشته می شوند.

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ تفهیم (انتساب) سیگنالها بصورت شرطی:

label:

```

signal <= expression WHEN boolean_expression ELSE
          expression WHEN boolean_expression ELSE
          expression;

```

مثال: VHDL

```

dbus <= d when en1='1' else 'Z';
q <= a when sel='0' else b;
z <= A when sel="00" else
    B when sel="01" else
    C when sel="10" else
    D;

```

هرگز این دستور را نباید داخل دستور process بنویسید.

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ فرم کلی تعریف و مقداردهی اولیه Constant :

```

CONSTANT constant_name : type_name := constant_value;

```

مثال: VHDL

```

Constant delay : time := 5 ns;
Constant a : a_type := "1001";

```

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ فرم کلی تعریف سیگنال داخلی:

```

SIGNAL signal_name : type_name;

```

مثال: VHDL

```

signal in1 : std_logic;

```

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ فرم کلی تعریف متغیر (variable) :

```

VARIABLE variable_name : type_name;

```

مثال: VHDL

```

variable count , temp : integer;

```

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ فرم کلی تعریف *PROCESS* :

معمولاً با توجه به سافت‌وار مدار، می‌توان از یکی از دو نمونه زیر استفاده نمود:

I. *process* با لیست حساسیت (*Sensitivity List*):

process_label:

PROCESS (*signal_name* , *signal_name* , *signal_name*)

VARIABLE *variable_name* : **STD_LOGIC**;

VARIABLE *variable_name* : **STD_LOGIC**;

BEGIN

-- *Signal Assignment Statement*

-- *Variable Assignment Statement*

-- *Procedure Call Statement*

-- *If Statement*

-- *Case Statement*

-- *Loop Statement*

فرد دستور *process*، *concurrent* است
(یعنی داخل بدنه *architecture* نوشته می‌شود)
اما داخل بدنه اش برعکس بدنه *architecture*،
بصورت *sequential* کار می‌کند.
(البته حضور تأخیر δ یا دلتا نرود)

END PROCESS *process_label*;

II. *process* بدون لیست حساسیت (به کمک عبارات *wait*, *wait until*, *wait for*, *wait on*):

process_label:

PROCESS

VARIABLE *variable_name* : **STD_LOGIC**;

VARIABLE *variable_name* : **STD_LOGIC**;

BEGIN

WAIT UNTIL *clk_signal* = '1';

غیر قابل سنتز

-- *Signal Assignment Statement*

-- *Variable Assignment Statement*

-- *Procedure Call Statement*

-- *If Statement*

-- *Case Statement*

-- *Loop Statement*

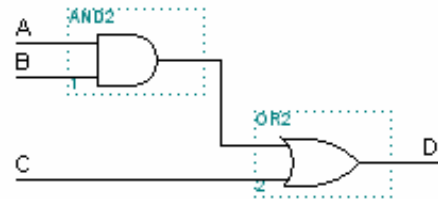
فرد دستور *process*، *concurrent* است
(یعنی داخل بدنه *architecture* نوشته می‌شود)
اما داخل بدنه اش برعکس بدنه *architecture*،
بصورت *sequential* کار می‌کند.
(البته حضور تأخیر δ یا دلتا نرود)

END PROCESS *process_label*;

می‌توان به جرأت گفت که ۹۰ درصد کدنویسی VHDL برای مدارات سفت افزاری دیجیتال، توسط دستور *process* نوشته می‌شود و این یعنی اینکه *process* یکی از پرکاربردترین و مهمترین دستورات VHDL می‌باشد.

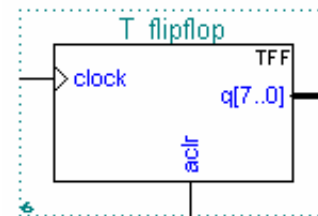
VHDL مثال: دستور process را می توان برای مدارهای ترکیبی (Combinational) اجرا نمود به این صورت که ورودیهای آن را در داخل لیست حساسیت قرار داد تا با کوچکترین تغییر وضعیت آنها، process این تغییر را حس کرده و خروجی موردنظر را تولید کند.

```
Process ( A , B , C )
begin
    D <= ( A and B ) or C ;
end process;
```


VHDL مثال: دستور process را می توان برای مدارهای ترتیبی (Sequential) نوشت به این صورت که ورودی clock و در برخی مواقع، ورودیهای preset و reset و enable را در داخل لیست حساسیت process قرار داد تا به ممض تغییر وضعیت یکی از آنها، یکبار دستور process از بالا تا پایین عبارات ترتیبی داخلش را اجرا کند و خروجی موردنظر را تولید نماید.

```
process ( clock , aclr )
begin
    if aclr='1' then
        q <= ( others=>'0' );
    elsif (clock'event and clock='1') then
        q <= q+1;
    end if;
end process;
```


عبارت $others=>'0'$ به این معنی است که تمامی بیتهای q را صفر کن و برای سادگی کار از این فرم نوشتن استفاده شده و می توان بجای آن از فرم نسبتاً طولانی تر $q<="00000000"$ نیز استفاده نمود.

عبارت $clock'event$ and $clock='1'$ به معنی بالا رونده بودن لبه پالس $clock$ می باشد. در واقع جمله $clock'event$ به مفهوم تغییر در لبه پالس $clock$ می باشد و جمله $clock='1'$ به مفهوم بالارونده بودن لبه پالس ساعت می باشد. فرم کلی دستور if را می توانید در ادامه این مطلب مشاهده نمایید.

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGEBYAHOO.COM

✓ فرم کلی دستور **if... then ... else** :

```
IF expression THEN
    statement;
    statement;
ELSIF expression THEN
    statement;
    statement;
ELSE
    statement;
    statement;
END IF;
```

عبارات if بصورت ترتیبی (فقط به فقط) اجرا می شوند

اگر if ساده یعنی بدون **else** باشد فقط یک عبارت را ارزیابی و در صورت **True** بودن اجرا می کند و از if خارج می شود و برنامه ادامه می یابد ولی اگر **else...if** داشته باشیم بین دو عبارت یکی را انتخاب می کند.

مثال: VHDL

```

if sel='1' then
    q <= a;
else
    q <= b;
end if;

```

دستور if با دستور case، با وجود شباهت عملکرد اما در VHDL سه فرق اساسی دارند که بهتر است آنها را مدنظر داشته باشیم:

۱. عبارت case مشابه if می باشد و وسیله ای برای تصمیم گیری و انشعاب شرطی است ولی نتیجه شرط به شکل Boolean می باشد (یعنی true و false) در حالیکه در مورد case نتیجه شرط می تواند type های مختلفی از جمله integer، std_logic_vector، bit_vector، enumerated و ... باشد.
۲. موقعی که case بکار برده می شود، تمامی انشعابها دارای اولویت مساوی هستند در حالیکه در if اینطور نیست.
۳. در case، شرط تست می گردد و مستقیماً یکی از انشعابها انتخاب می شود ولی در دستور if چند انشعاب است که به ترتیب اولویت، پشت سرهم تست می شوند.

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ فرم کلی انتساب در سیگنالها:

signal_name <= expression;

مثال: VHDL

```

qout <= a;
count <= cnt + 1;
b <= "00011010";
sum <= A xor B xor C;
int <= 123;

```

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ فرم کلی انتساب در متغیرها:

variable_name := expression ;

مثال: VHDL

```

var1 := var2;
var2 := sig2;
a := 16;
cnt := cnt + 1;

```

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ دستور wait و انواع آن:

همانطور که در قسمت process بیان شد نوع دیگر استفاده از این دستور، نوع بدون لیست حساسیت است که بجای آن می بایست از یکی از انواع دستور wait بهره بگیریم.

البته این دستور غیر قابل سنتز است!

```

WAIT UNTIL clk_name = '1';
WAIT ON clk_name = '1';
WAIT FOR time_value ns;
WAIT;

```

VHDL مثال: این دستور در برنه sequential نوشته می شود.

`wait until clk='1';` \equiv `wait until (clk'event and clk='1');` \equiv `wait on clk='1';`

این سه دستور معادل هم هستند و به این معنی می باشند که آنقدر منتظر می مانند تا یک لبه بالارونده برای `clk` بیاید.

Process

Begin

`wait until clk='1';`

`c <= a nor b;`

End process;

دستور `wait` به تنهایی معمولاً در انتهای عبارات `process` استفاده می شود و به مفهوم توقف کامل اجرای برنامه است در واقع `wait` به تنهایی یعنی انتظار بی پایان.

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ فرم کلی دستور *With ... select* :

label:

WITH *expression* SELECT

`signal <= expression WHEN constant_value,`
`expression WHEN constant_value,`
`expression WHEN constant_value,`
`expression WHEN constant_value;`

VHDL مثال:

with sel select

`z <= a when "00" ,`
`b when "01" ,`
`c when "10" ,`
`d when "11" ;`

تمامی حالتهای ممکن `sel` می بایست پوشش داده شود حتی اگر لازم باشد می توان از `others` نیز استفاده کرد.

VHDL مثال:

with inp select

`target <= value1 when "000" ,`
`value2 when "001" | "110" | "011" ,`
`value3 when others ;`

عملگر (|) به معنی (یا) می باشد.

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ فرم کلی دستور *For ... loop* :

loop_label:

FOR *index_variable* IN *discrete_range* LOOP

`statement;` }
`statement;`

END LOOP *loop_label*;

عبارات داخل `for ... loop` به صورت فظ به فظ

اجرا می شوند برعکس عبارات `for ... generate`

که بصورت همزمان اجرا می شوند.

VHDL مثال:

for *i* in 0 to 4 loop

if `a(i)='1'` then

`q(i) <= b(i);`

end if;

end loop;

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ فرم کلی دستور *while ... loop* :**loop_label:**

```

WHILE boolean_expression LOOP
    statement;
    statement;
END LOOP loop_label;

```

عبارات داخل دستور *while ... loop* بصورت sequential (فقط به خط) اجرا می شوند.

مثال: VHDL

lp_test :

```

while j < 31 loop
    j <= j+1;
    c(j+1) <= a(j) + b(j);
end loop;

```

✓ فرم کلی دستور *For ... generate* :**generate_label:**

```

FOR index_variable IN discrete_range GENERATE
    statement;
    statement;
END GENERATE;

```

عبارات *for ... generate* بصورت همزمان اجرا می شوند برعکس عبارات داخل *for ... loop* که به صورت فقط به خط اجرا می شوند.

مثال: VHDL

Gen_test1 : for i in 0 to 7 generate

```

    Sum(i) <= a(i) xor b(i) xor c(i);
end generate;

```

✓ فرم کلی دستور *If ... generate* :**generate_label:**

```

IF expression GENERATE
    statement;
    statement;
END GENERATE;

```

عبارات داخل دستور *if ... generate* بصورت Concurrent (همزمان) اجرا می شوند.

مثال: VHDL

Gen_test2 : if i < 8 generate

```

    Sum(i) <= a(i) xor b(i) xor c(i);
End generate;

```

✓ فرم کلی تعریف آرایه یک بُعری یا چند بُعری:

```

TYPE type_name IS ARRAY <index_value> OF element_type;
STD_LOGIC_VECTOR(high DOWNTO low);
BIT_VECTOR(high DOWNTO low);
INTEGER RANGE low TO high;

```

I. انواع آرایه های یک بُعری که می توان سگنالها و متغیرها و حتی ثابتها را از این نوع انتساب نمود.

مثال: VHDL

```
Signal a : std_logic_vector(7 downto 0);
a(7), a(6), a(5), a(4), a(3), a(2), a(1), a(0)
```


معادل است با:

مثال: VHDL

```
Type A_type is array (3 downto 0) of std_logic;
```

```
Type my_int is integer range 0 to 15;
```

```
→ Signal d: A_type;
   variable q: my_int;
```

مثال: VHDL

```
Type var is array (0 to 7) of integer;
```

```
→ Constant addr : var := (5,10,2,4,6,12,7,14);
```

II. تعریف آرایه دو بُعری

```
TYPE array_type_name IS ARRAY ( high DOWNTO low ) OF type_name;
TYPE array_type_name IS ARRAY ( integer RANGE <> ) OF type_name;
```

مثال: VHDL

```
Type my_memory is array(4 downto 0) of std_logic_vector(2 downto 0);
```

```
→ Signal RAM : my_memory;
```

	2	1	0
4			
3			
2			
1			
0			

مثال: بعضی مواقع آسانتر است که در موقع تعریف نوع آرایه، ابعاد آرایه را مشخص نکنیم برای اینکه از الگوی دوم استفاده می کنیم.

VHDL

```
Type matrix is array ( integer range <> ) of integer;
```

```
→ variable mat : matrix (2 downto -8) := (3,5,1,4,7,9,12,14,20,18);
```

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ فرم کلی نوع شمارشی *Enumerated*:

```
TYPE enumerated_type_name IS ( name , name , name );
```

نوع شمارشی شامل لیستی از نامها و کاراکترها است که با آن می توان مدارهای دیجیتال را متناسب با عملیاتی که انجام می دهند و یا انواع مقادیر فروبی که تمایل داریم بگیرند، با توجه به نیاز برنامه نویس، مدلسازی نمود.

این type بیشتر در طراحی ماشین حالت (state machine) استفاده می شود.

مثال: VHDL

```
Type morteza_type is ('0', '1', 'Z');
```

```
Type state_type is (s0, s1, s2, s3);
```

```
Type Mano_PC is (add, sub, shiftr, shiffl, mult, div, inc, load, store);
```

```
Type my_state is (start, idle, waiting, run);
```

```
→ Signal msh : morteza;
   Signal state : state_type := s1;
   variable ALU_inputs : Mano_PC;
```

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ فرم کلی تعریف *Subtype* :

SUBTYPE *subtype_name* IS *type_name* RANGE *low_value* TO *high_value*;
 SUBTYPE *array_subtype_name* IS *array_type_name*(*high_index* DOWNT0 *low_index*);

subtype در واقع زیرمجموعه ای از type است یعنی نوع محدود شده و دارای تعداد عناصر کمتر type می باشد .

مثال: VHDL

```
Subtype my_int is integer range 0 to 511 ;
```

```
Subtype Byte is bit_vector( 7 downto 0 );
```

```
→ Signal a : my_int;
```

```
Signal b : Byte;
```

توجه داشته باشید که type و subtype در قسمت اعلانات architecture یعنی قبل از begin تعریف می شوند.

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ فرم کلی تعریف و بکارگیری *Component* :

COMPONENT *component_name*

GENERIC(*parameter_name* : string := *default_value*;

parameter_name : integer := *default_value*);

} بستگی به انتساب برنامه نویس دارد
(اختیاری)

PORT(

input_name , *input_name* : IN STD_LOGIC;

bidir_name , *bidir_name* : INOUT STD_LOGIC;

output_name , *output_name* : OUT STD_LOGIC);

END COMPONENT;

نامهای ورودی و خروجی component دقیقاً باید مشابه نامهای ورودی و خروجی entity قطعه مورد نظر باشد.
 در ضمن تعریف قطعه یا همان component باید در قسمت اعلانات architecture صورت بگیرد.

مثال: VHDL

```
component full_adder
```

```
Port ( a , b , c : in std_logic ;
```

```
Sum , carry : out std_logic );
```

```
end component;
```

مثال: VHDL

```
Component OR2
```

```
Port ( in1 , in2 : in std_logic ;
```

```
Out1 : out std_logic );
```

```
End component;
```

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ فرم کلی نمونه گیری از یک قطعه (*Component Instance*) :

instance_name: *component_name*

PORT MAP (*component_port* => *connect_port* ,
component_port => *connect_port*);

نوع ۱

instance_name: *component_name*

PORT MAP (*connect_port* , *connect_port*);

نوع ۲

گاهی مواقع لازم است از یک قطعه یا چندین قطعه متفاوت دیگر در طرح خود استفاده کنیم لذا در این مواقع دستور *component* به کمک ما خواهد آمد تا بتوانیم این قطعات را به مدار اصلی خود معرفی کنیم و در نهایت به کمک دستور *component instance* از این قطعات استفاده کنیم.

نوع ۱ تعریف کامل تری است زیرا به کمک آن می توانیم از پایی های قطعه نمونه گرفته شده استفاده نکنیم در حالی که در نوع ۲ با وجود اینکه روش اتصال سیمها (سیگنالها) به پایه های قطعه نمونه گرفته شده آسانتر است اما در این روش باید از همه پایه ها استفاده شود همچنین امکان جابجا نوشتن پایه ها از لحاظ ترتیب تعریف آنها وجود ندارد. در ضمن *component instance* در برنه *architecture* نوشته می شود.

مثال: VHDL

u1 : *full_adder*

Port map (*A(0)* => *a* , *B(0)* => *b* ,
Cin => *ci* ,
SUM(0) => *sum* ,
CARRY(0) => *cout*);

u2 : *full_adder*

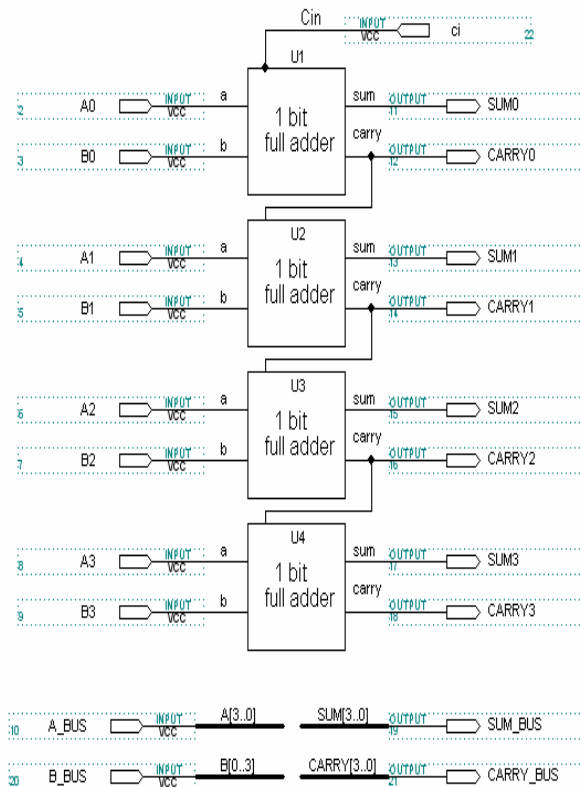
Port map (*A(1)* => *a* , *B(1)* => *b* ,
CARRY(0) => *ci* ,
SUM(1) => *sum* ,
CARRY(1) => *cout*);

u3 : *full_adder*

Port map (*A(2)* => *a* , *B(2)* => *b* ,
CARRY(1) => *ci* ,
SUM(2) => *sum* ,
CARRY(2) => *cout*);

u4 : *full_adder*

Port map (*A(3)* => *a* , *B(3)* => *b* ,
CARRY(2) => *ci* ,
SUM(3) => *sum* ,
CARRY(3) => *cout*);

اگر بعنوان مثال بخواهیم برای نمونه برداری از *u3* از نوع ۲ دستور *port map* استفاده کنیم ، بدین شکل باید عمل کرد:

u3 : *full_adder* **port map** (*A(2)* , *B(2)* , *CARRY(1)* , *SUM(2)* , *CARRY(2)*);

✓ فرم کلی تعریف و بکارگیری *Package* :

PACKAGE *pack_name* **IS**

• **Pack_declarations** → می تواند شامل تعریف *type* ها ، *subtype* ها ، *component* ها ،
• *signal* ها و *constant* ها می باشد

END *pack_name* ;

PACKAGE BODY *pack_name* **IS**

• **Pack_declarations** اگر در *package* فقط *type* و *constant* داشتیم
• دیگر نیازی به نوشتن *package body* نیست.

END PACKAGE BODY *pack_name* ;

مثال: VHDL

package my_int is

type small_int is integer range 0 to 15;

end package;

حال می خواهیم از این *type* که در داخل *package* ای به اسم *my_int* است و این *package* بطور اتوماتیک در داخل کتابخانه *work* (کتابخانه *work* یک کتابخانه پیش فرض برای قرارگیری اتوماتیک تمامی برنامه های کاربر می باشد) قرار گرفته در برنامه دیگری به اسم *smaller_adder* استفاده کنیم پس اینطور می نویسیم :

use work.my_int.all;

entity smaller_adder is

port (a , b : in small_int ;

s : out small_int);

end;

مثال: در اینجا قصد داریم دو تابع منطقی **NAND** و **XOR** دو ورودی را در داخل یک **package** با نام **logical_pack** قرار دهیم: VHDL

Library ieee;

use ieee.std_logic_1164.all;

Package logical_pack is

component NAND2

port (in1 , in2 : in std_logic;

out1 : out std_logic);

end component;

component XOR2

port (in1 , in2 : in std_logic;

out1 : out std_logic);

end component;

end package;

Library ieee;

use ieee.std_logic_1164.all;

Package body logical_pack is

Entity NAND2

port (in1 , in2 : in std_logic;

```

        out1 : out std_logic );
end NAND2;
Architecture nand2arch of NAND2 is
begin
    out1 <= in1 nand in2;
end nand2arch;
Entity XOR2
port ( in1 , in2 : in std_logic;
      out1 : out std_logic );
end XOR2;
Architecture xor2arch of XOR2 is
begin
    out1 <= in1 xor in2;
end xor2arch;
end package body;

```

این package ای که تعریف نموده ایم را باید compile کرده و در کتابخانه مورد نظر خودمان با هر نامی که دوست داریم مثلاً `morteza_lib` قرار دهیم تا هر موقع و در هر برنامه دیگری که به آن نیاز پیدا کردیم به کمک دستورات فراخوانی `library` و `use` از آنها استفاده کنیم.

مانند:

```

Library ieee,morteza_lib;
use ieee.std_logic_1164.all;
use morteza_lib.logical_pack.all;

```

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ فرم کلی تعریف و فراخوانی تابع (*Function*):

```

FUNCTION func_name ( func_inputs : in inputs_type ) RETURN output_var_type IS
    VARIABLE var_name : var_type ;
    .
    .
    .
BEGIN
    .
    .
    .
    Output_var := statement ;
    RETURN output ;
END func_name ;

```

چون، تابع هیپگاه فروبی سیگنال نمی دهد بلکه باید
متماً از یک متغیر تعریف شده داخل فور بعنوان
فروبی برگشتی استفاده کند.

تابع در architecture و یا package اعلان می شود.

هر تابع برعکس procedure، فقط و فقط یک فروبی دارد.

مثال: VHDL

```

function analysis ( value , max , min : integer ) return integer is
begin
    if value > max then return max;
    elsif value < min then return min;
    else return value;
    end if;
end function;

```

فراخوانی تابع می تواند در جملات تفهیم (انتساب) متغیر و سیگنال نیز صورت بگیرد مانند :

```

var1 := analysis ( current_temperature+increment , 10 , 100 ) ;
cout <= carry ( a , b , c ) ;

```

```

function carry ( bit1 , bit2 , bit3 : in std_logic ) return std_logic is
    variable result : std_logic ;
begin
    result := ( bit1 and bit2 ) or ( bit1 and bit3 ) or ( bit2 and bit3 ) ;
    return result ;
end carry ;

```

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

✓ فرم کلی تعریف و فراخوانی *Procedure* :

```

PROCEDURE procedure_name ( procedure_inputs : in inputs_type ;
                             procedure_outputs : out outputs_type ) IS
    VARIABLE var_name : var_type ;
    VARIABLE var_name : var_type ;
    .
    .
    .
BEGIN
    .
    .
    .
    Output_var := statement ;
    Output_var := statement ;
END PROCEDURE procedure_name ;

```

Procedure همانند function یک برنامه فرعی برای انجام محاسبات و routin های تکراری به کار می رود. فرق Procedure با function در این است که Procedure می تواند هر تعداد خروجی که بخواهیم داشته باشد در حالیکه تابع فقط مجاز به برگرداندن یک خروجی می باشد همچنین Procedure داده هایی از نوع inout نیز داشته باشد یعنی اطلاعات وارد procedure شود سپس عملیاتی روی آن انجام گردد و در نهایت به خروجی فرستاده شود.

```

procedure full_adder4 ( a , b : in std_logic_vector( 3 downto 0 );
                       result : out std_logic_vector( 3 downto 0 );
                       overflow : out boolean ) is
    variable sum : std_logic_vector( 3 downto 0 );
    variable carry : bit := '0' ;
begin
    for i in 0 to 3 loop
        sum(i) := a(i) xor b(i) xor carry ;
        carry := ( a(i) and b(i) ) or ( carry and ( a(i) or b(i) ) ;
    end loop;
    result := sum ;
    overflow := carry = '1' ;
end procedure ;

```

MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.MORTEZA.SHABANZADEH.WWW.MORTEZA_STIRGI@YAHOO.COM

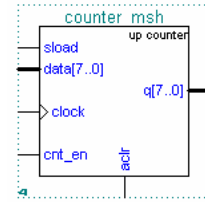
✓ در اینجا فرم کلی که نویسی یک شمارنده (Counter) را ملاقطه می کنید :

```
LIBRARY ieee;
USE ieee.std_logic_1164.all;
```

```
ENTITY entity_name IS
```

```
PORT
```

```
(
    data_input_name      : IN  INTEGER RANGE 0 TO count_value;
    clk_input_name       : IN  STD_LOGIC;
    clrn_input_name      : IN  STD_LOGIC;
    ena_input_name       : IN  STD_LOGIC;
    ld_input_name        : IN  STD_LOGIC;
    count_output_name    : OUT INTEGER RANGE 0 TO count_value
);
```



```
END entity_name;
```

```
ARCHITECTURE arch_name OF entity_name IS
```

```
SIGNAL count_signal_name : INTEGER RANGE 0 TO count_value;
```

```
BEGIN
```

```
PROCESS ( clk_input_name , clrn_input_name )
```

```
BEGIN
```

```
IF clrn_input_name = '0' THEN
```

```
count_signal_name <= 0;
```

```
ELSIF ( clk_input_name'EVENT AND clk_input_name = '1' ) THEN
```

```
IF ld_input_name = '1' THEN
```

```
count_signal_name <= data_input_name;
```

```
ELSE
```

```
IF ena_input_name = '1' THEN
```

```
count_signal_name <= count_signal_name + 1;
```

```
ELSE
```

```
count_signal_name <= count_signal_name;
```

```
END IF;
```

```
END IF;
```

```
END IF;
```

```
END PROCESS;
```

```
count_output_name <= count_signal_name;
```

```
END arch_name;
```

معروف به Asynchronous reset
چون قبل از دستور بررسی کردن لبه clk نوشته شده
است یعنی مستقل از آمدن clk مدار را reset می کند.

✓ در اینجا فرم کلی که نویسی یک *Flíp Flop* را، ملاحظه می کنید :

```
LIBRARY ieee;
USE ieee.std_logic_1164.all;
```

```
ENTITY entity_name IS
```

```
PORT
```

```
(
    d_input_name      : IN  STD_LOGIC;
    clk_input_name    : IN  STD_LOGIC;
    clrn_input_name   : IN  STD_LOGIC;
    ena_input_name    : IN  STD_LOGIC;
    q_output_name     : OUT STD_LOGIC
);
```

```
END entity_name;
```

```
ARCHITECTURE arch_name OF entity_name IS
```

```
SIGNAL    q_signal_name : STD_LOGIC;
```

```
BEGIN
```

```
PROCESS ( clk_input_name , clrn_input_name )
BEGIN
```

```
IF clrn_input_name = '0' THEN
    q_signal_name <= '0';
```

معروف به Asynchronous reset
پهن قبل از دستور بررسی کردن لبه *clk*، نوشته شده
است یعنی مستقل از آمدن *clk* مدار را *reset* می کند.

```
ELSIF ( clk_input_name'EVENT AND clk_input_name = '1' ) THEN
```

```
IF ena_input_name = '1' THEN
```

```
    q_signal_name <= d_input_name;
```

```
ELSE
```

```
    q_signal_name <= q_signal_name;
```

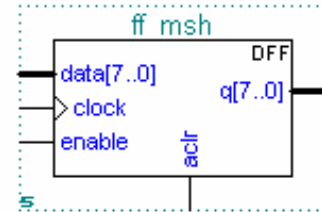
```
END IF;
```

```
END IF;
```

```
END PROCESS;
```

```
q_output_name <= q_signal_name;
```

```
END arch_name;
```


✓ فرم کلی کدنویسی ماشین حالت با *Asynchronous Reset*:

```

ENTITY machine_name IS
    PORT(
        clk                : IN    STD_LOGIC;
        reset              : IN    STD_LOGIC;
        input_name , input_name : IN    STD_LOGIC;
        output_name , output_name : OUT STD_LOGIC);
END machine_name;

ARCHITECTURE arch_name OF machine_name IS
    TYPE STATE_TYPE IS ( state_name , state_name , state_name );
    SIGNAL state : STATE_TYPE;
BEGIN
    PROCESS (clk)
    BEGIN
        IF reset = '1' THEN
            state <= state_name;
        ELSIF clk'EVENT AND clk = '1' THEN

            CASE state IS

                WHEN state_name =>
                    IF condition THEN
                        state <= state_name;
                    END IF;

                WHEN state_name =>
                    IF condition THEN
                        state <= state_name;
                    END IF;

                WHEN state_name =>
                    IF condition THEN
                        state <= state_name;
                    END IF;

            END CASE;

        END IF;

    END PROCESS;

    WITH state SELECT
        output_name <= output_value WHEN state_name,
        output_name <= output_value WHEN state_name,
        output_name <= output_value WHEN state_name;
END arch_name;

```

معروف به *Asynchronous reset*
 چون قبل از دستور بررسی کردن لبه *clk*، نوشته شده
 است یعنی مستقل از آمدن *clk* مدار را *reset* می کند.
 اگر این دستور را بعد از دستور آمدن لبه *clk* بنویسید در
 این حالت گفته می شود *Synchronous reset*
 زیرا باید '1' شدن *reset* با آمدن لبه *clk* همزمان
 صورت بگیرد.

✓ در اینجا فرم کلی که نویسی یک *Tri State Buffer* را ملاحظه می کنید :

```
LIBRARY ieee;
USE ieee.std_logic_1164.all;
```

```
ENTITY entity_name IS
```

```
    PORT
```

```
    (
        oe_input_name      : IN    STD_LOGIC;
        data_input_name     : IN    STD_LOGIC;
        tri_output_name     : OUT   STD_LOGIC
    );
```

```
END entity_name;
```

```
ARCHITECTURE arch_name OF entity_name IS
BEGIN
```

```
    PROCESS ( oe_input_name , data_input_name )
    BEGIN
```

```
        IF oe_input_name = '0' THEN
```

```
            tri_output_name <= 'Z';
```

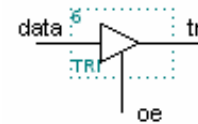
```
        ELSE
```

```
            tri_output_name <= data_input_name;
```

```
        END IF;
```

```
    END PROCESS;
```

```
END arch_name;
```


برای مدارهای ترکیبی (Combinational) نیز می توان از دستور *process* استفاده نمود زیرا با این کار مدار را نسبت به کوچکترین تغییرات ورودیها حساس می کنیم.

و از هر چه فواستید به شما داد، و اگر [بفواهید] نعمت خدا را بشمارید آن را شمار نتوانید کرد ؛
به راستی آدمی ستمگر و ناسپاس است.
ابراهیم ۳۴